

ปัญหาทางกฎหมายในการจ่ายเงินจากการบังคับคดีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียภายใน ระยะเวลาบังคับคดี

ยศเทวา สุวรรณพฤษ์*
รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี**

บทคัดย่อ

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระบวนการบังคับคดีของไทยได้วิวัฒนาการและพัฒนามากขึ้น มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบทำให้มีการบังคับคดีที่รวดเร็วขึ้นมาก แต่กระบวนการบังคับคดีที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 ยังไม่มีกรอบระยะเวลาในการบังคับคดีและอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีการจ่ายเงินจากการบังคับคดีภายในระยะเวลาบังคับคดีที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินจากการบังคับคดีให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อเป็นการชำระหนี้ตามคำพิพากษาก่อนคดีถึงที่สุด หากต่อมาเมื่อศาลสูงมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์ จึงเป็นเรื่องที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการบังคับคดีให้ฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้รับเงินที่ได้จากการบังคับคดีไปแล้วนั้นนำกลับคืนมาซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี การติดตามทวงถาม เกิดปัญหาในการดำเนินการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น และทำให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นเป็นอย่างมากแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาผู้ถูกบังคับคดีไปแล้ว

เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 การกำหนดกรอบระยะเวลาในการบังคับคดีและอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีการจ่ายเงินจากการบังคับคดีภายในระยะเวลาบังคับคดี มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาและความสับสนทั้งในทางข้อกฎหมายและการปฏิบัติตามมาหลายประการด้วยกัน

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาและความสับสนทั้งในทางข้อกฎหมายและการปฏิบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดีและผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี จึงควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 271 โดยการกำหนดกรอบระยะเวลาบังคับคดี 10 ปี ในการบังคับคดีให้ชัดเจน และแก้ไขปรับปรุงอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีการจ่ายเงินจากการบังคับคดีภายในระยะเวลาบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ควรกำหนดให้อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงาน

* นักศึกษาลัทธิศาสตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บังคับคดีในการที่จะกักเก็บเงินจากการบังคับคดีไว้และรอจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียจากการบังคับคดีเมื่อคดีถึงที่สุด และควรแก้ไขระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522 ให้สอดคล้องควบคู่กันไปด้วย อันจักส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีได้ทราบกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนทั้งระยะเวลาในการบังคับคดี และเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถจ่ายเงินที่ได้มาจากการบังคับคดีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้และเป็นการลดปัญหาในการดำเนินการบังคับคดีที่เพิ่มมากขึ้น

1. บทนำ

กระบวนการรักษาความยุติธรรมในคดีแพ่งมีองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอยู่ด้วยกันหลายฝ่ายที่จะต้องดำเนินการร่วมกันเพื่อให้การบังคับคดีชำระหนี้เกิดผลได้อย่างสมบูรณ์เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น สถาบันศาล คู่ความ ทนายความ กรมบังคับคดี เป็นต้นซึ่งคำพิพากษาของศาลอาจพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงิน ส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการชำระหนี้ หรือคว่นกระทำการหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติชำระหนี้ตามคำพิพากษาการบังคับคดีก็จะไม่เกิด ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบังคับคดีนั้นมีวิธีการบังคับคดีอยู่หลายประเภท เช่น การยึดอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องต่างๆ เป็นต้น และในการบังคับคดีแต่ละประเภทต้องมีบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาเกี่ยวข้องกับที่แตกต่างกัน

ในกรณีที่คดีมีคำพิพากษาให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะคดี(เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา)และให้อีกฝ่ายซึ่งแพ้คดี(ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) ชำระหนี้ให้แก่ฝ่ายชนะคดีนี้ คู่ความฝ่ายแพ้คดีก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์ได้ โดยถือว่าคดียังไม่ถึงที่สุดและการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับคดี ดังนั้น เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้อื่นๆผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี และเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินจากการบังคับคดีให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อเป็นการชำระหนี้ตามคำพิพากษาแล้วนั้น หากต่อมาเมื่อมีคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับคดีหรือมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์ จึงเป็นเรื่องที่ลูกหนี้ตาม คำพิพากษาต้องกลับเป็นผู้ร้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้ฝ่ายเจ้าหนี้ตาม คำพิพากษาที่ได้รับเงินที่ได้จากการบังคับคดีไปแล้วนั้นนำกลับคืนมาเพื่อชำระคืนให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาฝ่ายที่โดนบังคับคดีไปก่อนหน้านั้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี การติดตามทวงถาม เกิดปัญหาในการดำเนินการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น และฝ่ายที่เสียหายอาจไม่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีรายอื่นๆไปแล้วกลับคืน จึงเป็นการทำให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นเป็นอย่างมากแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาผู้ถูกบังคับคดีไปแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้ระบบกฎหมายและกระบวนการในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็น
ธรรมมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของ เจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ.2522
ให้มีความชัดเจนและทันต่อระบบการบังคับคดีในปัจจุบันและในอนาคต

2. ความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับคดี

เพื่อให้การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดี สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนถ่องแท้ และทราบถึง
เจตนารมณ์ หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายตามที่ได้บัญญัติขึ้น จำเป็นจะต้องศึกษาถึงวิวัฒนาการ
แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับคดีควบคู่กัน

2.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการบังคับคดีแพ่งตามกฎหมายไทย

ในสมัยอยุธยา นั้น กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เจ้าหนี้ใช้กำลังเข้าบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วย
ตนเอง หากเจ้าหนี้ได้กระทำความผิดกฎหมายสมัยอยุธยาได้บัญญัติให้ลงโทษ โดยเจ้าหนี้จะต้องเสียสินไหมโดย
ให้หักกลบลบหนี้ของลูกหนี้ หากสินไหมสูงกว่าหนี้ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นกล่าวได้ว่า กฎหมายในสมัย
อยุธยาห้ามมิให้เจ้าหนี้ใช้กำลังเข้าบังคับชำระหนี้ต่อลูกหนี้ แต่ถ้าเจ้าหนี้ฝ่าฝืนกฎหมายก็ลงโทษเพียง
เล็กน้อย โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ใช้วิธีการที่รัฐได้กำหนดคววิธีการไว้ให้ คือการฟ้องร้องคดีต่อศาล
(ตระลาการ) ซึ่งหากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามที่ศาล(ตระลาการ) มีคำพิพากษา ศาล (ตระลาการ) ก็จะเป็นคน
บังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้

ในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการ
ปฏิรูปการศาลและกฎหมายไทยในหลายๆเรื่องรวมถึงการบังคับคดีแพ่งด้วย โดยในปีรัตนโกสินทรศก 115
(พุทธศักราช 2439) ได้ยกเลิกการบังคับชำระหนี้ด้วยการมัดลูกหนี้แช่น้ำตากแดด และได้ประกาศใช้
กฎหมายฉบับแรกที่มีลักษณะเป็นสากลในการยึดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา คือ
พระราชบัญญัติกระบวนการพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสินทรศก 115 ได้บัญญัติเรื่องการบังคับลูกหนี้ให้ชำระ
หนี้ตามคำพิพากษาไว้ โดยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาจะต้องขอให้ศาลบังคับ โดยศาลสามารถ
บังคับคดีกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาได้ 2 วิธีคือ บังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตี
ใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ต่อมาได้มีการแก้ไขตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสิ
นทรศก 127 ซึ่งได้รักษาไว้ซึ่งหลักการเดิม แต่ได้ตัดบางเรื่องออกไป กล่าวคือ หากหนี้ตามคำพิพากษาเป็น
หนี้เงินก็จะบังคับ โดยการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเจ้าหนี้ตามคำ
พิพากษาจะต้องดำเนินการบังคับคดีภายใน 10 ปี หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาแถลงต่อศาลว่ายังมีได้รับเงิน
ตามคำพิพากษา ศาลจะออกหมายยึดทรัพย์สินให้ทันที และขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เท่านั้น
ต่อมาได้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และให้เป็นที่ยอมรับจากต่างชาติ

ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อพุทธศักราช 2475 จนสามารถประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 และพัฒนาระบบการบังคับคดีมาจนถึงปัจจุบัน

2.2 แนวคิดและวิวัฒนาการของการเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายไทย

กฎหมายของประเทศไทยทั้งในสมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์พบว่ากฎหมายบทบัญญัติห้ามมิให้เจ้าหนี้ใช้กำลังเข้าบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยตนเอง รัฐจึงได้บัญญัติผู้ที่มาช่วยเหลือเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้เอาตัวลูกหนี้ และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแก่งแย่ง แต่ในอดีตกฎหมายไทยในเรื่องผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดียังไม่มีการบัญญัติประเภทของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี และไม่มีการบัญญัติสิทธิและหน้าที่ของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไว้ในกฎหมาย แต่ต้องพิจารณาจากกฎหมายสารบัญญัติหรือ กฎหมายวิธีสบัญญัติในแต่ละเรื่องว่าบุคคลใดถูกกระทบสิทธิจากการบังคับคดี บุคคลนั้นก็อาจร้องเข้ามาในชั้นบังคับคดีได้ โดยกฎหมายบัญญัติวิธีการร้องเข้ามาในชั้นบังคับคดีรวมถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีเอาไว้เป็นเรื่องราว

2.3 แนวคิดทฤษฎีความยุติธรรม (Theories of Justice)

ตามความเห็นของ Alf Ross (แอลฟ์ โรส) นักทฤษฎีกฎหมายชาวเดนมาร์ก (In the words of Alf Ross, a Danish legal theorist) เห็นว่า การกล่าวถึงเรื่องความยุติธรรมนั้น เปรียบเสมือนการแสดงออกถึงความต้องการพื้นฐานทั้งหมดของบุคคลที่ชัดเจน โดยไม่ต้องนำวิธีการใดที่เหมาะสมมาช่วยอธิบายอีก แต่ในทางตรงกันข้าม อุดมการณ์ของความยุติธรรมนำไปสู่ความไม่แน่นอนและความขัดแย้ง เพราะเป็นการผลักดันให้เชื่อว่า ความต้องการของคนที่แสดงออกมาไม่ใช่ประโยชน์ที่ตนเองต้องการที่แท้จริง อีกทั้งการแสดงออกก็ยังขัดแย้งกับประโยชน์ที่ตนเองต้องการที่แท้จริง ซึ่งประโยชน์ที่ตนเองต้องการที่แท้จริง ก็เป็นประโยชน์ที่สูงกว่า ไม่มีวันสิ้นสุด และอยู่นอกเหนือเหตุผล และข้อตกลง

3. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการจ่ายเงินจากการบังคับคดีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี

3.1 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการบังคับคดีภายในกำหนดระยะเวลาในการบังคับคดี

การกำหนดระยะเวลาการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 271 ซึ่งกำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง แต่ปัญหาในกรณีนี้เกิดขึ้นจากการที่กฎหมายมีการบัญญัติไว้เคลือบคลุมต่อการนำไปใช้ กล่าวคือ ผู้ใช้กฎหมายถือเอาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นไหนเป็นสำคัญในการเริ่มนับระยะเวลาในการบังคับคดี

การบังคับคดีของประเทศไทยและต่างประเทศจะเห็นได้ว่า ในกรณีของประเทศไทยนั้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องบังคับคดีต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา

หรือคำสั่ง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271) หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่บังคับคดีภายในระยะเวลา 10 ปีแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะไม่สามารถบังคับคดีได้อีกต่อไปซึ่งคล้ายกับการบังคับคดีในกรณีของสหราชอาณาจักร เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว คำพิพากษาจะมีผลทันทีนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะสามารถบังคับตามคำพิพากษาได้ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา 14 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาโดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดก่อน

แต่กรณีการบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะบังคับคดีในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นจะทำได้ต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้ามีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นจะต้องรอการบังคับคดีไว้ก่อน ดังนั้น ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่จำเป็นต้องมีการขอล่าการบังคับคดีหรือการคุ้มครองชั่วคราวแต่อย่างใด หากมีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ต้องรอการบังคับคดีเอาไว้ก่อน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาเป็นระยะเวลา 30 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่บังคับคดีภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะไม่มีสิทธิบังคับคดีอีกต่อไป

3.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการขอล่าการบังคับคดี

เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ขอล่าการบังคับคดีแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาก็สามารถบังคับคดีกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ หากต่อมาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตามลำดับแล้วก็จะเกิดผลเสียต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ในกรณีที่ได้มีการบังคับคดีไปแล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นต้องกลับเป็นโจทก์ฟ้องเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเพื่อบังคับเอาเงินจากการบังคับคดีไปนั้นกลับคืน ซึ่งอาจทำให้ได้เงินหรือทรัพย์สินกลับมาไม่ครบถ้วนหรือทำให้เกิดผลเสียอื่นๆตามมาได้

วิธีการขอล่าการบังคับคดีหรือขอคุ้มครองชั่วคราวนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีการบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะบังคับคดีในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นจะทำได้ต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วเท่านั้น ถ้ามีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นจะต้องรอการบังคับคดีไว้ก่อน ดังนั้นในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่จำเป็นต้องมีการขอล่าการบังคับคดีหรือการคุ้มครองชั่วคราวแต่อย่างใด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ไม่อาจนำมาปรับใช้กับการบังคับคดีของไทยได้เนื่องจากการบังคับคดีของประเทศไทยมีระยะเวลาการบังคับคดีที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาเป็นระยะเวลา 30 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากเกินไป หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่บังคับคดีภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะไม่มีสิทธิบังคับคดีอีกต่อไป

3.3 วิเคราะห์ปัญหาในการบังคับคดีและการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ผู้มีส่วนได้เสียรายอื่น

กล่าวคือ เมื่อมีการบังคับคดีกับทรัพย์สินหรือเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีจำเป็นต้องทำบัญชีและนำเงินจากการบังคับคดีที่เหลือนั้นมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทันทีแม้คดีนั้นยังไม่ถึงที่สุดตามกฎหมาย หากต่อมาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำพิพากษากลับในชั้นที่สุด ทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จะทำให้เกิดผลเสียหายต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้มีการบังคับคดีและเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น ได้รับเงินจากการบังคับคดีไปแล้วนั่นเอง ซึ่งลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องฟ้องเป็นคดีเรียกคืนเงินหรือทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้บังคับคดีไปพร้อมกับค่าเสียหายต่างๆที่เกิดขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะเห็นได้ว่า กระบวนการบังคับคดีของไทยจะคล้ายคลึงกับกระบวนการบังคับคดีของสหราชอาณาจักร กล่าวคือ ทรัพย์สินที่ถูกยึดแล้วไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายออกมา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดทรัพย์สินและให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสามารถเป็นผู้ดูแลและใช้ทรัพย์สินนั้นได้ แต่แตกต่างกันการบังคับคดีของสหราชอาณาจักรนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินไม่ต้องถามความยินยอมจากลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ตามกระบวนการบังคับคดีของไทยนั้นจะขึ้นอยู่กับความยินยอมของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งหากพิจารณาในการยึดทรัพย์สินของ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินนั้น ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สิน และเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องเก็บไว้ในสถานที่ไม่เป็นอันตรายและแจ้งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบต่อไป ซึ่งเห็นว่ากระบวนการการบังคับคดียึดทรัพย์สินของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากกว่าไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีในการตัดสินใจฝ่ายเดียว

ส่วนการยึดอสังหาริมทรัพย์นั้น ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสหราชอาณาจักร ศาลสามารถบังคับคดีโดยการขายทรัพย์สิน นำทรัพย์สินไปจำนอง แยกแยกที่ดิน แลกเปลี่ยนรวมถึงการโอนทรัพย์สินหรือนำทรัพย์สินนั้นไปให้เช่า หรือหาผลประโยชน์ด้านอื่นเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นนับเป็นวิธีการที่ได้ประโยชน์กับทั้งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตาม คำพิพากษาและรวมถึงมีผลถึงค่าใช้จ่ายในการจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินนั้นด้วย

แต่การบังคับคดีไม่ได้กำหนดเคร่งครัดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินไว้เท่านั้น และในการยึดทรัพย์สินนั้น การบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมันนั้น ทรัพย์สินที่คาดหมายไว้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตก็สามารถยึดได้ แต่การบังคับคดีจะยึดได้ต่อเมื่อได้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นจริงๆ เช่น การยึดทรัพย์สินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะได้เมื่อ เจ้ามรดกเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งการยึดจะถูกยกเลิกภายใน 1 ปี หากไม่เข้าเงื่อนไขตามนั้น

ในการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมันนั้นกำหนด เช่นเดียวกับประเทศไทยคือ ทรัพย์ที่ถูกยึดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำมาขายทอดตลาดไม่ว่าทรัพย์นั้น จะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ แต่การขายทอดตลาดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จนกว่าจะพ้น 1 สัปดาห์นับแต่วันที่ทรัพย์ถูกยึด เว้นแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาถูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องการให้ขายทรัพย์สิน นั้นก่อน หรือเพื่อป้องกันมิให้ราคาทรัพย์สินนั้นตกลง หรือมีค่าใช้จ่ายสูงที่เกิดขึ้นจากการเก็บทรัพย์สินนั้น เป็นระยะเวลาาน

3.4 วิเคราะห์ปัญหาเรื่องการเรียกร้องเงินคืนจากการจ่ายเงินจากการบังคับคดีในกรณีที่คำพิพากษา ระหว่างบังคับคดีถูกกลับในชั้นที่สุด

ทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องเสียหายจากการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินจากการบังคับคดีไปกับค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างและชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ผู้มีส่วนได้ เสียรายอื่นๆ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 หมวด 2 ว่าด้วยเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาหรือ คำสั่ง มิได้กำหนดวิธีหรือกระบวนการแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องเอาเงินที่เจ้าพนักงาน บังคับคดีได้จ่ายไปนั้นกลับคืนมา ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลอื่นที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีตามกฎหมายไปก่อนนั้นแล้ว

ซึ่งจากการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่าในกฎหมายต่างประเทศก็มีได้มีการบัญญัติถึงการแก้ปัญหาใน จุดนี้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วหากเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินจากการบังคับคดีให้แก่เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาเพื่อเป็นการชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายในระหว่างการ ขอบุเลการบังคับคดีหรือในระหว่างการอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วนั้น หากต่อมาเมื่อมีคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ทุเลการบังคับคดีหรือมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาในชั้นที่สุด จึงเป็นเรื่องที่ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องกลับเป็นผู้ร้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้ฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำ พิพากษาที่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการบังคับคดีไปนั้นชำระคืนให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาฝ่ายที่ โคนบังคับคดีไปก่อนหน้านั้นและเป็นฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียค่าใช้จ่ายในการ บังคับคดี การติดตามทวงถาม เกิดปัญหาในการดำเนินการบังคับคดีเพิ่มมากขึ้น และอาจไม่ได้รับเงินหรือ ทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไปแล้วกลับคืน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการ ปรับปรุงหรือแก้ไขในวิธีการกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินที่ได้จากการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งและระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 โดยให้เจ้าพนักงานจ่ายเงินที่ได้จากการบังคับคดีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้ในกรณีคดีถึงที่สุดแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมและป้องกันความเสียหาย อันเกิดแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 และข้อระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีของ เจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 ยังมีปัญหาในการใช้บังคับในด้านต่างๆ ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมและป้องกันความเสียหายอันเกิดแก่ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นที่ทำการแก้ไข และเนื้อหากฎหมายที่ทำการแก้ไข และกำหนดมาตรการที่เพิ่มขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ควรกำหนดขอบระยะเวลาในการบังคับคดีของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการบังคับคดีนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 การ บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หมวด 1 หลักทั่วไป มาตรา 271 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่าย แพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความ ซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบ ที่จะร้องขอให้บังคับคดีได้ตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และสิ้นสุดเมื่อครบสิบปี นับแต่วันที่คำ พิพากษานั้นถึงที่สุดโดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

การแก้ไขดังกล่าวเพื่อให้มีกรอบระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้เจ้าหนี้ตาม คำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียและเจ้าพนักงานบังคับคดีทราบถึงระยะเวลาและสามารถบังคับคดีได้แน่นอน

4.2 กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการจ่ายเงินที่ได้จากการบังคับคดี โดยแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หมวด 2 วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงิน มาตรา 317 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 317 บัญญัติว่า ห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับคดี จ่ายเงินให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีจนกว่าคดีถึงที่สุด

ในกรณีที่จะต้องบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งได้พิพากษาหรือสั่งโดยจำเลยขาดนัดนั้น ห้ามมิให้เฉลี่ยเงินที่ได้มาจนกว่าระยะหกเดือนจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่วันยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์ของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแสดงให้ศาลเป็นที่พอใจว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ ทราบถึงคดีซึ่งขอให้มีการบังคับแล้ว มิให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรานี้มาใช้บังคับ”

การกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าวข้างต้นเป็นการกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เจ้า พนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือผู้มีส่วนได้เสียก่อนคดีถึงที่สุดและแก้ไขปัญหาคำพิพากษาถูกกลับในชั้นที่สุด

4.3 แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดข้อระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 ในข้อ 105 โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

“ห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีจนกว่าคดีถึงที่สุด ถ้าปรากฏว่าศาลพิพากษาหรือสั่ง โดยจำเลยขาดนัด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการจ่ายเงินไว้จนกว่าระยะเวลา 6 เดือนจะได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น”

การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

4.4 หน่วยงานหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ควรเพิ่มมาตรการในการควบคุมตรวจสอบให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีโดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียที่มีสิทธิรับเงินจากการบังคับคดีแสดงหลักฐานหนังสือคดีถึงที่สุดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนการรับเงินจากเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อเป็นการตรวจสอบและป้องกันมิให้มีการจ่ายเงินก่อนระยะเวลาคดีถึงที่สุด

นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าควรกำหนดให้หน่วยงานหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการในการหาประโยชน์จากทรัพย์ที่ได้มีการบังคับคดีในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุดเพื่อนำเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้มานั้นนำมารวมในบัญชีเกี่ยวกับการบังคับคดีนั้นด้วยทั้งยังเป็นผลตอบแทนในความเสียหายหากคำพิพากษาถูกกลับในชั้นที่สุดด้วย

บรรณานุกรม

ดร.วิรัช จีระแพทย์. *ทฤษฎีของความยุติธรรม (Theories of Justice)*.

http://www.ago.go.th/articles_59/articlevit_150959.pdf

ปวีณ กุมาร. (2550). *ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี: ทัศนะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.

พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์. (2517). *การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2411 ถึง พ.ศ. 2478:*

แผนกวิชาประวัติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. (2529). *ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ร.แลงกาด์. (2526). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2543). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์เดือน

ตุลา จำกัด.

Ian Mcleod. (2005). *Legal Theory "Theories of Justice"*. Third sediton. Palgrave Macmillan law masters.
Creative Print & Design.

Minister of Justics. (1906). *Report on the Proposed Penal Code for the Kingdom of Siam submitted to His
Royal Highness Prince Rajburi Direckrit*. The Legistative Advisor (Bangkok : The American
Presbyterian Mission Press).

Neil Andrews. *English Civil Procedure*. Fundamentals of The New Civil Justice System. Oxford
University Press.

Summers. S. Robert. (1971). *The Technique Element in law*. 59 Calif LR 733.